

3.11.2015

Kansalaisjärjestöjen rooli ja toimintaedellytykset Suomen kehityspolitiikassa

1/ Kansalaisyhteiskunnan rooli on turvattava Suomen kehityspolitiikassa

Vahva ja monimuotoinen kansalaisyhteiskunta on eriarvoisuuden poistamisen, kestävän kehityksen ja demokratian edellytys

Kansalaisyhteiskunta muodostaa oman, valtiosta ja markkinoista erillisen tilansa yhteiskunnassa. Aktiivinen ja monimuotoinen kansalaisyhteiskunta on demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan peruspilari, joka edistää hyvää hallintoa ja poliittista vastuullisuutta. Kestävän kehityksen edellytykset kuten vakaat yhteiskunnalliset olosuhteet, rauha, sananvapaus, riippumaton oikeuslaitos ja vahvat valtiolliset instituutiot perustuvat vahvaan kansalaisyhteiskuntaan sekä kansalaisten mahdollisuuksiin ja oikeuksiin järjestäytyä.

Gloaalien kehityshaasteiden ratkaisemiseksi tarvitaan vahvoja kansalaistoimijoita markkinoiden ja valtiovallan vastavoimana ja yhteistyötahona sekä erityisesti tuomassa kansalaisten ääntä kuuluviin. Ilman toimivaa ja moniarvoista kansalaisyhteiskuntaa köyhyyden vähentäminen ei ole pysyvää ja kehitystulokset uhkaavat jäädä lyhytaikaisiksi.

Kansalaisyhteiskunnan keskeinen tehtävä on kannustaa kansalaisia vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnan päätöksentekoon ja sitä kautta omaan elämäänsä. Mikään muu taho ei voi hoitaa kansalaisyhteiskunnan elintärkeää kansalaisia voimaannuttavaa tehtävää. Elävä ja itsenäinen kansalaisyhteiskunta on arvo itsessään.

Kansalaisyhteiskunnalla on ollut vahva rooli myös Suomen kehityksessä hyvinvointivaltioksi. Olemme harvinaisen onnellisessa asemassa, sillä pohjoismaiseen tapaan meillä on arvostettu kansalaisyhteiskuntaa, kunnioitettu kansalaisjärjestöjen riippumattomuutta ja tuettu kansalaisjärjestöjen toimintaa eri sektoreilla yhteisillä verovarvilla.

- **Suomalaista yhteiskuntamallia ja vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja valtiovallan välillä tulee korostaa ja hyödyntää Suomen kehityspolitiikassa.**

Monimuotoinen kansalaisyhteiskunta tuo lisäarvoa Suomen kehityspolitiikkaan

Kansalaisjärjestöjen monimuotoinen työ täydentää Suomen kehityspolitiikkaa tuomalla siihen oman lisäarvonsa. Moniarvoista kansalaisyhteiskuntaa ei voi viedä, mutta sitä voi ja tulee tukea. Tätä työtä tekevät parhaiten kansalaisyhteiskunnan omat toimijat. Kansalaisjärjestöjen toiminnan kautta on saavutettu tuloksia sellaisilla aloilla, alueilla ja sellaisten ihmisryhmien keskuudessa, joihin julkisen kehitysyhteistyön keinot ja välineet eivät aina ulotu. Yksityiset yritykset, jotka yhä aktiivisemmin halutaan mukaan kehitysyhteistyöhön, eivät voi korvata kansalaisyhteiskunnan toimijoiden moninaisia rooleja.

Suomalaisilla kansalaisjärjestöillä on pitkä historia kehitysyhteistyössä, jopa pidempi kuin valtiolla. Vuosikymmenten aikana suomalaisjärjestöihin on kertynyt valtava määrä osaamista.

- **Kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen, säätiöiden ja liikkeiden monimuotoisuus tulee nähdä suomalaisen kehityspolitiikan rikkautena.**

Kansalaisjärjestöillä on kehityksessä monia vahvuuksia ja rooleja, joita ei löydy muilta toimijoilta:

- a) Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö tukee suoraan etelän kansalaisyhteiskuntia ja edistää ihmisoikeuksia, demokratiakehitystä ja hyvän hallinnon toteutumista.
- b) Kansalaisjärjestöt toimivat ruohonjuuritasolla kaikkein köyhimpien ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten parissa ja puolustavat näiden oikeuksia.
- c) Suomalaiset järjestöt tarjoavat kehittyvien maiden kumppanijärjestöilleen ainutlaatuista vertaistukea sekä vahvistavat niiden osaamista ja muuta kapasiteettia.
- d) Suomalaiset kansalaisjärjestöt osallistuvat itse tai kansainvälisten verkostojensa kautta globaaliin kehityspoliittiseen keskusteluun ja varmistavat, että kansainvälisillä foorumeilla kuuluu kansalaisyhteiskuntien ja heikompien ryhmien ääni.
- e) Kansalaisjärjestöjen rooli on tärkeä suomalaiselle asenneilmapiirille. Järjestöjen globaalikasvatustoiminta, kehitysviestintä, vapaaehtoistyömahdollisuudet ja ruohonjuuritason kontaktit kehitysmaiden ihmisten kanssa edistävät suomalaisten globaalia vastuuntuntoa.
- f) Kansalaisjärjestöt tarjoavat suomalaisille kanavia osallistua tai tukea globaalivastuullista toimintaa.
- g) Kansalaisjärjestöt luovat yhteyksiä ja siteitä eri ihmisryhmien välille yli maantieteellisten, uskonnollisten, poliittisten, kulttuuristen tai kansallisuusrajojen
- h) Kansalaisjärjestöt keräävät ja jakavat tietoa ruohonjuuritasolta sekä kokeilevat ja kehittävät innovatiivisia toimintamalleja, myös muiden toimijoiden käyttöön
- i) Kansalaisjärjestöt pystyvät toimimaan nopeasti akuuteissa kriisitilanteissa.
- j) Kansalaisjärjestöt valvovat valtiollisten toimijoiden ja yritysten toimia ja varmistavat, että ne toimivat vastuullisesti

- **Kansalaisjärjestöt ovat itsenäisiä toimijoita, joiden riippumattomuutta tulee kunnioittaa.**
- **Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden korvaamaton rooli kehityksessä on tunnustettava Suomen kehityspolitiikassa. Erilaisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden on voitava jatkossakin toimia eri tavoin - tekemällä kehitysyhteistyötä, globaalikasvatusta, kehitysviestintää, kampanjointia ja vaikuttamistyötä – niiden omista ja kehitysmaiden kumppaneiden lähtökohdista käsin.**

2/ Kansalaistoimijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on tunnustettava ja turvattava

”Kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat olennainen ja erottamaton osa Suomen kehitysyhteistyön kokonaisuutta.” Näin todetaan kehityspoliittisessa kansalaisyhteiskuntalinjauksessa vuodelta 2010. Linjaus valmisteltiin ulkoministeriön ja kansalaisjärjestöjen läheisen yhteistyön ja keskustelujen pohjalta, ja sitä on noudatettu siitä lähtien hyvässä yhteisymmärryksessä.

- **Kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus on päivitettävä säännöllisesti ja tässä työssä on olennaista taata sekä suomalaisten että kehittyvien maiden kansalaisyhteiskuntatoimijoiden osallistuminen. Kansalaisjärjestöjen asiantuntemus ja rooli on muistettava myös muiden kehityspoliitiikan alaan kuuluvien suunnitelmien valmistelussa, toteutuksessa ja seurannassa.**

3/ Suomen tulee turvata kansalaistoimijoiden toimintaedellytykset

Kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli kehityksessä on tunnustettu myös useaan otteeseen kansainvälisesti. Samalla kansalaisliikkeiden ja -järjestöjen itsenäinen, riippumaton asema ja niiden moninaiset roolit on tunnustettu esimerkiksi kehitysavun tuloksellisuutta koskevissa Accran (2008) ja Busanin (2011) loppuasiakirjoissa. Allekirjoittaneet valtiot Suomi mukaan lukien tunnustivat velvollisuutensa turvata kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö (*enabling environment*). Valtioiden on turvattava ja tuettava kansalaisyhteiskunnan toimijoiden asema kestäväen kehityksen ja YK:n agenda 2030:n toteuttamisessa ja seurannassa.

Globaalilla tasolla kansalaisyhteiskunnan toimitilan rajoittaminen on valitettavan yleinen trendi. Monissa maissa on säädetty järjestöjen toimintaa ja rahoitusta rajoittavia lakeja. Pahimmillaan kansalaisaktiiveja vainotaan. Tämä luonnollisesti vaikeuttaa myös suomalaisten järjestöjen ja niiden kumppaneiden toimintaa. Kehityksen muuttamiseksi tarvitaan Suomenkin aktiivisuutta.

Kansalaisyhteiskunnan mahdollisuudet käydä keskustelua vaikeistakin kysymyksistä edistävät sitä, että globaalissa etelässä yhteiskunnallisiin ongelmiin pystytään löytämään ratkaisuja rauhanomaisin keinoin ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Yksi merkittävä tapa, jolla valtio voi osaltaan huolehtia kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksistä, on toimijoiden taloudellinen tukeminen. Suomi on pitkään noudattanut pohjoismaista yhteiskuntamallia, jossa julkisten varojen käyttö moniarvoisen ja -äänisen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tukemiseen on nähty vahvasti osana demokratiaa. Suomen tulee pitää kiinni tästä perinteestä, joka tekee maastamme merkittävän vapaan ja vahvan kansalaisyhteiskunnan puolestapuhujan.

- **Suomen on otettava aktiivinen rooli kansalaisyhteiskuntien puolestapuhujana osana ulko- ja kehityspoliittikkaa ja kansainvälisiä suhteita.**
- **Suomen on turvattava kansalaisjärjestöjen ja -liikkeiden toimintaedellytykset kestäväen kehityksen ja YK:n agenda 2030:n toteuttamisessa ja seurannassa.**
- **Tuloksellisuutta voi olla vain, jos työtä voi tehdä pitkäjänteisesti. Suomen tulee turvata kansalaisjärjestörahoitus vähintään 15% osuudella varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Omarahoitusosuuden ja vapaaehtoistyön ansiosta kustannustehokkaampaa tapaa tehdä kehitysyhteistyötä tuskin löytyy.**